

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
AUDITO KOMITETAS**

**PAPILDOMO KOMITETO IŠVADA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO BIUDŽETO 2022 METŲ
RODIKLIŲ PATVIRTINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-955**

2021-11-10 Nr. 141-P-28
Vilnius

1. Komiteto posėdyje dalyvavo:

Komiteto pirmininkas Zigmantas Balčytis, komiteto pirmininko pavaduotoja Rasa Budbergytė, komiteto nariai: Sergejus Jovaiša, Asta Kubilienė, Jurgis Razma, Artūras Skardžius.

Komiteto biuras: vedėja Laura Pranaitytė, patarėjos: Diana Andriūnaitė, Eglė Jonevičienė, Rūta Petrukaitė, vyriausioji specialistė Aurita Buragienė, padėjėja Akvilė Raudeliūnienė.

Kviestieji asmenys: Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas Audrius Misevičius, Valstybės kontrolės Biudžeto stebėsenos departamento vadovė Saulė Skripkauskienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinio draudimo skyriaus vedėjas Vaidotas Kalinauskas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pensijų skyriaus patarėja Rita Babianskaitė, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorės pavaduotoja Violeta Latvienė, Lietuvos banko Ekonomikos departamento direktorius Aurelijus Dabušinskas, Lietuvos banko Makroekonomikos ir prognozavimo skyriaus vadovė Kotryna Tamoševičienė, Lietuvos banko Makroekonomikos ir prognozavimo skyriaus vyriausiasis ekonomistas Vaidotas Tuzikas.

2. Ekspertų, konsultantų, specialistų išvados, pasiūlymai, pataisos, pastabos (toliau – pasiūlymai):

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
1.	Seimo kanceliarijos	4			Įvertinę projekto atitiktį Konstitucijai, įstatymams, teisėkūros principams ir teisės technikos taisyklių reikalavimams, atkreipiamo	Nepritarti	Žr. Audito komiteto pasiūlymą Nr. 1.

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
	Teisės departamentas, 2021-10-17				dėmesį, kad įstatymo projekto 4 ir 5 straipsnių tekste reikėtų tikslinti nuorodą į 2020 metus (turėtų būti 2021 metai).		
2.	Seimo kanceliarijos Teisės departamentas, 2021-10-17	5			Įvertinę projekto atitiktį Konstitucijai, įstatymams, teisėkūros principams ir teisės technikos taisyklių reikalavimams, atkreipiamė dėmesį, kad įstatymo projekto 4 ir 5 straipsnių tekste reikėtų tikslinti nuorodą į 2020 metus (turėtų būti 2021 metai).	Nepritarti	Įstatymo projekto 5 straipsnyje, be kita ko, nustatomi asignavimai iš valstybės biudžeto išpareigojimams padengti. Paminėtina, kad Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 23 straipsnio 1 dalis nustato, kad socialinio draudimo pensijų bendroji dalis finansuojama valstybės biudžeto lėšomis. Jeigu faktinės išlaidos socialinio draudimo pensijų bendrajai daliai yra didesnės negu šiam tikslui einamaisiais metais numatyti valstybės biudžeto asignavimai, dalis, kuri skiriasi, VSDF biudžetui iš valstybės biudžeto sumokama $t + 2$ metais; čia t – einamieji metai, už kuriuos apskaičiuotos faktinės išlaidos. Todėl 5 straipsnio tekste nuorodos į metus keisti nereikia.

3. Piliečių, asociacijų, politinių partijų, lobistų ir kitų suinteresuotų asmenų pasiūlymai: negauta.

4. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pasiūlymai:

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
1.	Valstybės kontrolė, 2021-11-08				Valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, vadovaudamasi Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu ir nuo 2021 m. liepos 1 d. įsigaliojusių naujos redakcijos Valstybės kontrolės įstatymu¹, per 15 darbo dienų kiekvieną kartą po to, kai Vyriausybė pateikia tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (jo pakeitimo) projektą Seimui, teikia Seimui savo išvadą dėl struktūrinio postūmio užduoties. Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 6 straipsnio 6 ir 7 dalyse nustatyta, kad struktūrinio postūmio užduotis ir jų gaires likusiais vidutinio laikotarpio metais Vyriausybė siūlo Seimui ir Seimas jas nustato tik tiems metams, prieš kuriuos faktinis arba numatomas struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas yra didesnis arba faktinis ar numatomas struktūrinis valdžios sektoriaus perteklius yra mažesnis negu vidutinio laikotarpio tikslas. Metams, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės, struktūrinio postūmio užduotys nenustatomos. Valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, kovo 26 d. paskelbė išvadą², kurioje patvirtino, kad Lietuvoje susidariusi padėtis atitinka neįprasto įvykio sąvokos apibrėžimą, todėl galima nustatyti išskirtines aplinkybes. Reaguojant į COVID-19 pandemijos įtaką ekonomikai ir valdžios sektoriaus finansams fiskalinės drausmės taisyklių taikymas 2020–2022 m. laikinai susiaurintas. Europos Sąjungos lygmeniu aktyvuota bendroji Stabilumo ir augimo pakto išlyga, leidžianti šalims nukrypti nuo reikalavimų valdžios sektoriaus biudžetams. Vyriausybė 2022 m. valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektu apžvalgoje nurodė, kad 2021 m. numatomas 4,1 proc. BVP dydžio struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas, tačiau, atsižvelgiant į išskirtines aplinkybes, struktūrinio postūmio	Atsižvelgti	

¹ Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas, 4 str. 1 d.; Valstybės kontrolės įstatymas, 8 str. 7 d. 2 p.

² 2020-03-26 Nr. BPE-1 „Išvada dėl neįprastos padėties atitikties išskirtinių aplinkybių sąvokai“.

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					užduotis pagrįstai nenustatyta, kadangi šios užduotys nėra nustatomos metams, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės. Valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, atlikdama Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytų taisyklių laikymosi stebėseną ir remdamasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos nepriklausomoms fiskalinėms institucijoms rekomenduojamais principais³, atliko 2022 m. valdžios sektoriaus finansinių rodiklių vertinimą ir teikia Seimui savo nuomonę. Trumpalaikio pobūdžio su COVID-19 susijusias išlaidas keičia augantys ilgalaikiai įsipareigojimai. 2022 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte (toliau – 2022 m. biudžeto projektas) numatomos ne tik trumpalaikės išlaidos tolesniam COVID-19 pandemijos suvaldymui, bet ir ilgalaikės išlaidos, kurių padengimui nėra numatyta ilgalaikių pajamų šaltinių. 2022 m. biudžeto projekte planuojama skirti 304,2 mln. Eur su COVID-19 susijusioms priemonėms finansuoti, o nelaikinių išlaidų, nepadengtų tvariomis pajamomis, suma išaugs 695,6 mln. Eur. Pažymėtina, kad tokio pobūdžio išlaidos per 2017–2021 m. laikotarpį vidutiniškai sudarydavo po 1,0 proc. BVP kasmet. Iki pandemijos jos buvo dengiamos netvariomis ciklinėmis pajamomis dėl sparčiau nei potencialus BVP augusios Lietuvos ekonomikos. Ekonomikos raida 2021–2022 m., tikėtina, viršys savo potencialą. Projektuojamas valdžios sektoriaus pajamų ir BVP santykis yra aukštesnis, nei vidutiniškai 2015–2019 m., neįvedant papildomų pajamų šaltinių. Neapibrėžtumas, susijęs su ekonomikos cikline padėtimi, apriboja galimybę tiksliai įvertinti, kuri mokesčių plano dalis yra ciklinio pobūdžio. Atsižvelgiant į tai, struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas gali būti didesnis nei nurodoma 2022 m. biudžeto projekte. Yra rizika infliaciniam spaudimui ir ūkio perkaitimui. 2021-10-01 Lietuvos statistikos departamentas reikšmingai revizavo 2020 m. BVP duomenis. Ši revizija negalėjo būti įtraukta rengiant ir tvirtinant 2021–2024 m.		

³ Recommendation of the Council on Principles for Independent Fiscal Institutions <https://www.oecd.org/gov/budgeting/OECD-Recommendation-on-Principles-for-Independent-Fiscal-Institutions.pdf>.

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					ekonominės raidos scenarijų ir vertinant produkcijos atotrūkio nuo potencialo dydį. Revizijos kryptis ir mastas gali lemti didesnę teigiamą produkcijos atotrūkio nuo potencialo įvertį, todėl prociklinis fiskalinis impulsas gali būti didesnis, nei šiuo metu numatoma. Tikslinga suderinti oficialiosios statistikos skelbimo ir biudžeto projekto rengimo kalendorius. Remiantis esama Lietuvos demografijos struktūra ir palankiausiomis EUROPOP2019 populiacijos projekcijomis, projektuojamas užimtų gyventojų skaičiaus mažėjimas ir pensinio amžiaus gyventojų skaičiaus augimas ilguoju laikotarpiu. Pagal EUROPOP2019 (be migracijos) scenarijų ir prielaidas, kad aktyvumo lygis Lietuvoje išaugs iki 80 ar 83 proc., projektuojama, kad užimtųjų gyventojų skaičius 2030 m. sumažės 9 arba 5 proc. atitinkamai. Tai darys neigiamą poveikį VSDF biudžeto pajamoms, taip pat GPM surinkimui, kurio didžioji dalis skiriama bazinės pensijos finansavimui. Tikėtina, socialinio draudimo pensijų sistema ateityje vis labiau veiks visuomenės senėjimo sukelti iššūkiai. 2021 m. didžiausias nuolatinių gyventojų skaičius Lietuvoje buvo 55–59 m. amžiaus grupėje ir siekė 211,5 tūkst. Daugiau nei 200 tūkst. taip pat buvo 50–54 ir 60–64 m. amžiaus grupėse. Tokia gyventojų amžiaus struktūra įspėja apie netolimoje ateityje reikšmingai padidėsiantį pensinio amžiaus žmonių skaičių. Gyventojų pajamų mokesčio dalis, skirta pensijų bendrosios dalies finansavimui, nepadengia valstybės biudžeto asignavimų VSDF biudžetui. Bendrosios pensijų dalies finansavimo deficitas viršija VSDF biudžete formuojamą perviršį. Kartu su 2022 m. biudžeto projektu siūlomi ir socialinio draudimo pensijos apskaičiavimo tvarkos keitimai. Priimant keitimus, kurie gali paveikti pensijų sistemos tvarumą, svarbu atsižvelgti į demografinius iššūkius ir numatyti ilgalaikius pajamų šaltinius. Esant palankiai realiojo BVP ir palūkanų normų dinamikai, valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis 2021–2022 m., tikėtina, nuosaikiai mažės. Vertinimu, atliktu vykdant fiskalinės institucijos funkcijas, projektuojama, kad valdžios sektoriaus skola 2021–2022 m. atitinkamai sieks 45,3 ir 44,7 proc. BVP. Dėl Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi:		

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					1. Susidarius išskirtinėms aplinkybėms, 2020–2022 m. perteklinio valdžios sektoriaus ir išlaidų augimo ribojimo taisyklės pagrįstai netaikomos. Europos Komisijai informavus⁴, kad bendroji Stabilumo ir augimo pakto išlyga galios ir 2022 m., laikomasi prielaidos, kad 2023 m. išskirtinės aplinkybės bus atšauktos ir bus taikomos visos fiskalinės drausmės taisyklės. 2. 2021–2022 m. Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetai, tikėtina, atitiks jiems keliamus reikalavimus. 3. Savivaldybių 2021 ir 2022 m. biudžetų atitiktis fiskalinės drausmės taisyklėms bus vertinama 2022 m. I pusmetį, kai bus sudaromi 2022 m. biudžetai. <i>Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, yra atsakinga už Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi stebėseną, atliko 2021 m. spalio 14 d. Vyriausybės Seimui pateikto 2022 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto vertinimą ir parengė išvadą. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 8 straipsnio 7 dalies 2 punktu, Valstybės kontrolė išvadą teikia Lietuvos Respublikos Seimui.</i> <i>Šią išvadą pagrindžianti analizė pateikta ataskaitoje „2022 m. valdžios sektoriaus biudžetų projektų vertinimas“, kuri kartu su išvada teikiama Seimui.</i>		
2.	Lietuvos bankas, 2021-11-08				Remdamiesi Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 19 straipsnio 2 dalimi, teikiame išvadą dėl Lietuvos Respublikos 2022 m. valstybės, savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų finansinių rodiklių pakeitimo įstatymuose numatomų rodiklių formuojamo valdžios sektoriaus (VS) balanso rodiklio galimo poveikio pasitikėjimui finansų sistemos stabilumu ir kainų stabilumui, išskirtinį dėmesį skirdami išoriniam ūkio subalansuotumui ir ilgalaikiam VS finansų tvarumui. Vertinimas atliktas remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021	Atsižvelgti	

⁴ 2021-06-02 Europos semestro pavasario paketas 2021. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/publications/european-semester-spring-package-2021-economic-coordination_en.

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimui pateiktu Lietuvos Respublikos 2022 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu ir kita su juo susijusia informacija (toliau – projektai)⁵. Lietuvos ekonomikos aktyvumas 2021–2022 m. yra ties potencialiu jo lygiu, todėl nėra papildomo fiskalinio skatinimo poreikio. Nepaisant karantino apribojimų 2021 m. pradžioje, Lietuvos ekonomikos aktyvumas sparčiai augo ir viršijo prieš pandemiją buvusį lygį. Namų ūkių finansinė padėtis per pandemiją reikšmingai nepablogėjo: šių metų pirmąjį pusmetį atlygis darbuotojams didėjo daugiau nei dešimtadaliu. Didėjančios pajamos gerino namų ūkių nuotaikas ir lūkesčius, o tai sudarė sąlygas jiems grįžti prie įprastesnės vartojimo struktūros ir lėmė gana spartų prekių ir paslaugų importo augimą. Viena vertus, didėjantis darbo užmokestis didina gyventojų pajamas ir jų galimybes vartoti, tačiau, kita vertus, tai didina ir Lietuvos įmonių, ypač veikiančių paslaugų sektoriuje, veiklos sąnaudas. Be to, sparčiai atsigavusi pasaulinė gamyba labai padidino įvairių žaliavų paklausą. Dėl susiformavusių tiekimo trikdžių pasiūla nebuvo pakankama, kad patenkintų išaugusius pramonės poreikius, todėl žaliavų kainos ėmė sparčiai didėti. Šių veiksmų visuma lemia pastaraisiais mėnesiais paspartėjusią infliaciją Lietuvoje, o labiausiai prie paskutiniaus 2021 m. mėnesiais ūgtelėjusios infliacijos prisideda didėjančios paslaugų, pramonės prekių, degalų ir administruojamosios (elektros, dujų, šildymo) kainos. Projektuose suplanuoti VS rodikliai nekelia rizikos pasitikėjimui finansų sistemos stabilumu ir kainų stabilumui, tačiau jų poveikis kainų raidai 2022 m. bus juntamas. Projektuose numatyta padidinti akcizo tarifus alkoholiniams gėrimams ir tabakui, taip pat suplanuota kelti MMA, indeksuoti socialines išmokas, didinti viešojo sektoriaus darbo užmokestį ir kt. Šie pakeitimai turės tiek tiesioginį, tiek netiesioginį poveikį vidutinei metinei infliacijai 2022 m., kuri dėl šių sprendimų bus maždaug 0,32 proc. punkto didesnė, palyginti su scenarijumi, jei tokie sprendimai nebūtų priimti.		

⁵ Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas, Nr. XIVP-966, 2021 m. spalio 14 d., plačiau: [čia](#).

2022 metų Lietuvos biudžeto projektas, pateiktas Europos Komisijai, 2021 m. spalio 15 d., plačiau: [čia](#).

Lietuvos Respublikos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2022 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas, Nr. XIVP-955, 2021 m. spalio 14 d., plačiau: [čia](#).

Lietuvos Respublikos 2022 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas, Nr. XIVP-950, 2021 m. spalio 14 d., plačiau: [čia](#).

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					Tačiau toks vienkartinis infliacijos paspartėjimas, kitoms sąlygoms nekintant, nekelia kainų stabilumo rizikos vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu. Su COVID-19 valdymu susijusių išlaidų traktavimas turi reikšmingą įtaką 2022 m. planuojamos vykdyti fiskalinės politikos pobūdžio vertinimui: 2022 m. išvengiame prociklinio fiskalinio skatinimo riziką. Viena vertus, jeigu su COVID-19 valdymu susijusių išlaidų nelaikome ypatingomis ir laikinomis ir įtraukiame jas į fiskalinės politikos pobūdžio vertinimą pagrindžiančius skaičiavimus, tai 2022 m. pirminis pagal ciklą pakoreguoto VS balanso rodiklis yra deficitas (-2,6 proc. BVP), kuris reikšmingai (per 1,2 proc. p.) pagerėja, palyginti su šio rodiklio reikšme 2021 m. Kadangi ekonomikos aktyvumas 2022 m. bus maždaug ties potencialiu lygiu arba jį šiek tiek viršys, toks deficito mažinimas rodytų fiskalinę politiką turint anticikliškumo bruožų. Kita vertus, COVID-19 pandemija privertė valdžios institucijas imtis ryžtingų sprendimų siekiant stabilizuoti ekonomiką (suteikiant paramą verslui ir gyventojams), taip pat skirti resursų pandemijai valdyti (lėšos sveikatos sektoriui, apsaugos priemonėms įsigyti ir pan.). Visa tai gerokai padidino VS išlaidas 2020–2021 m., palyginti su scenarijumi, jeigu pandemijos nebūtų buvę. Dėl to su COVID-19 valdymu susijusias išlaidas reikėtų laikyti laikinomis, nes pandemijai pasibaigus jų poreikis išnyks, ir fiskalinės politikos kryptį vertinti be šių išlaidų. Tokiu atveju, kaip rodo projektuose pateikti skaičiai, 2022 m. pirminis pagal ciklą pakoreguoto VS balanso rodiklis yra deficitas (-1,9 proc. BVP), kuris reikšmingai (per 1,3 proc. p.) pablogėja, palyginti su šio rodiklio reikšme 2021 m. Blogėjimas rodo, kad su COVID-19 susijusios išlaidos yra keičiamos nelaikinomis kitų sričių išlaidomis. Ekonomikos aktyvumui esant maždaug ties potencialiu lygiu arba jį šiek tiek viršijant, tai reiškia prociklinio fiskalinio skatinimo riziką 2022 m. Projektai rengiami su prielaida, kad 2022 m. toliau galios išskirtinės aplinkybės, kurios remiantis Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu buvo nustatytos nuo 2020 m. kovo mėn., tačiau palankesnė, nei prognozuota, ekonomikos raida pandemijos metu kelia klausimų dėl esamos ekonominės padėties atitikties išskirtinių aplinkybių sąvokai. Metais, kuriais galioja išskirtinės aplinkybės, yra lanksčiau taikomos fiskalinės drausmės taisyklės. Išskirtinės aplinkybės 2020 m. buvo paskelbtos, nes susidariusi situacija atitiko neįprasto įvykio		

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					sąvokos apibrėžimą, kuris yra viena iš sąlygų, reikalingų joms skelbti. Tuo metu buvo atsižvelgiama į itin didelio neapibrėžtumo aplinką ir riziką dėl pandemijos poveikio. Pandemija atskirus sektorius paveikė labai nevienodai, tačiau bendra ekonominė padėtis buvo geresnė, nei prognozuota – patikslintais duomenimis, 2020 m. ekonomika liko tokio paties lygio kaip ir 2019 m., o neapibrėžtumas dėl tolesnio pandemijos poveikio ekonomikai ir viešiesiems finansams yra sumažėjęs. Atsižvelgdami į tai, manome, kad būtų prasminga iš naujo įsivertinti esamos ekonomikos padėties atitiktį išskirtinių aplinkybių sąvokai. Pajamų iš pagrindinių mokesčių ir socialinių įmokų surinkimo planai atitinka prielaidas dėl ekonomikos raidos. Projektuose planuojama, kad 2022 m. valdžios sektoriaus pajamos iš pridėtinės vertės mokesčio (PVM) didės 4,9, iš gyventojų pajamų mokesčio (GPM) – 11,3, akcizų – 3,1, pelno mokesčio – 7,3 proc. Taip pat numatoma, kad 2022 m. VSDF pajamos iš draudėjų socialinio draudimo įmokų didės 7,6, apdraustųjų socialinio draudimo įmokų – 8,9, savarankiškai dirbančių asmenų įmokų – 5,8 proc. Atsižvelgdami į 2022 m. prognozuojamą ekonomikos raidą, numatomus 2020–2021 m. atidėtų mokesčių mokėjimų grąžinimus, diskrecinių priemonių poveikį, manome, kad tokie mokesčių pajamų surinkimo planai yra realūs. Atkreipiame dėmesį į tai, kad Lietuvos pensijų sistema nebus stabili, kol nebus „užantspauduota“ plačiu politiniu susitarimu, todėl siūlome jo siekti. Projektuose siūlomi nauji pensijų sistemos pakeitimai. Pažymime, kad Lietuvos socialinio draudimo pensijų sistema koreguojama beveik kasmet. Manome, kad tokios dažnos korekcijos neigiamai veikia gyventojų pasitikėjimą socialinio draudimo pensijų sistema ir neskatina aktyviau joje dalyvauti. Todėl siūlome rimtai apsvarstyti „socialinį kontraktą“ dėl pensijų sistemos ir jį įtvirtinti aukščiausiu konstituciniu lygmeniu. Konstitucinio lygio susitarime reikėtų apibrėžti esminius pensijų sistemos parametrus ir juos užtikrinančias finansavimo priemones, pavyzdžiui, santykį tarp pagrindinės ir individualios pensijos dalių, siekiamas (tikslines) pakeitimo ir (arba) išmokos normas, siektinus skurdo rodiklius ir pan. Atsirastų galimybė nuodugniai peržiūrėti semantiką ir įvertinti, ar tikrai visos dabartinės išmokos, kurios vadinamos „pensija“, yra pensijos tikrąja prasme (t. y. priklauso nuo įmokų). Neabejojame tokio susitarimo nauda, nes jis padidintų socialinio		

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					draudimo pensijų sistemos stabilumą, sistemoje dalyvaujančių asmenų informuotumą, apribotų politinio ciklo įtaką. Projektuose siūlomi senatvės pensijų pakeitimai ir vienišo asmens išmokos įvedimas didina ilgalaikius išpareigojimus, kuriems finansuoti papildomų pajamų nenumatoma, todėl jie blogina viešųjų finansų padėtį ilgesniuojamu laikotarpiu. Atkreipiame dėmesį į tai, kad projektuose numatomos 240 mln. Eur išlaidos šiems pakeitimams finansuoti nebus vienkartinės, nes lėšų poreikis atsiras ir vėlesniais metais, tačiau papildomi sprendimai dėl atitinkamo valdžios sektoriaus pajamų padidinimo nėra numatomi. Sprendimas kaskart skirti dalį prognozuojamo Valstybinio socialinio draudimo fondo pertekliaus individualiajai pensijų daliai didinti taip pat gali būti netvarus ir prisidėti prie fiskalinės politikos procikliškumo, nes socialinio draudimo perteklius gali susiformuoti ne dėl struktūrinių veiksnių, bet dėl ekonomikos pakilimo ar perkaitimo. Be to, sprendimas mokėti visą bazinę pensiją būtinojo stažo nesukaupusiems asmenims gali susilpninti dirbančiųjų paskatas mokėti socialinio draudimo įmokas ir likti darbo rinkoje ilgiau, nes asmenys, nesukaupę būtinojo stažo, gautų tokio paties dydžio bendrąją pensijos dalį kaip ir jį sukaupusieji. Lietuvos banko vertinimu, svarbu stiprinti ryšį tarp sumokamų įmokų ir gaunamų išmokų, nes tai sudarytų papildomas paskatas dalyvauti darbo rinkoje, siekti didesnio atlyginimo ir taip užtikrinti didesnę <i>Sodros</i> mokamą senatvės pensiją⁶. 2022 m. planuojama pasiskolinti 3,9 mlrd. Eur, iš kurių reikšmingą dalį – vidaus rinkoje (2,0 mlrd. Eur). Atsižvelgiant į padėtį rinkoje ir pajėgumus skolinti 2021 m., Lietuvos banko vertinimu, vidaus rinka 2022 m. turėtų būti pajėgi paskolinti LR Vyriausybei numatomą sumą. Nors ši suma yra reikšminga ir sudaro apie 10 proc. viso bankų paskolų portfelio, vis dėlto, bankai ir kiti finansų rinkos dalyviai yra sukaupę gana nemažą likvidžių lėšų atsargas, kurių laikymas centriniame banke, vyraujant neigiamoms palūkanoms, kainuoja. Todėl, tikėtina, kad neigiamų palūkanų aplinka ir didelis bankų likvidumas turėtų sudaryti paskatas bankams investuoti net ir į santykinai mažo pajamingumo Vyriausybės vertybinius popierius.		

⁶ 2021 m. rugsėjo mėn. Lietuvos bankas šiuos pasiūlymus plačiau pakomentavo Lietuvos ekonomikos apžvalgoje, plačiau žr. čia.

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
					Projektuose numatyti planai reikšmingai didinti finansavimą savivaldos institucijoms ir toliau palaikyti griežtą jų skolinimosi kontrolę finansinio stabilumo kontekste vertintini teigiamai. Savivaldybių skolos limitas, kaip ir 2021 m., negalės viršyti 60 proc. prognozuojamų pajamų, o Vilniaus m. savivaldybės – 75 proc. Savivaldybių išsipareigojimai pagal garantijas dėl jų valdomų įmonių prisiimtų finansinių išsipareigojimų negalės viršyti 10 proc. prognozuojamų pajamų, o savivaldybių esami išskolinimai (išskyrus sumas paskoloms grąžinti) 2023 m. pradžioje negalės būti didesni nei 2022 m. pradžioje. Tokie patys, teigiamai vertinami, apribojimai buvo numatyti ir 2021 m. biudžete. Kainų raidai Lietuvoje poveikį turės šie projektuose numatyti nauji diskretūs sprendimai: akcizų didinimas, socialinio draudimo sistemos pakeitimai, didesnis atlygis valdžios sektoriaus darbuotojams, minimaliosios mėnesinės algos kėlimas ir kt. Projektuose planuojami pakeitimai vidutinę metinę infliaciją 2022 m. padidintų 0,32 proc. punkto. Vidutinei metinei infliacijai poveikį turės šie sprendimai: a) akcizų tarifų pakeitimai. 2022 m. didinami akcizų tarifai alkoholiniams gėrimams ir tabakui; b) pensijų sistemos pakeitimai. Nuo 2022 m. keičiamas bendrosios pensijos dalies apskaičiavimas, papildomai pradedama indeksuoti individualiosios pensijos dalis; c) atlygis darbuotojams. Jis 2022 m. didės dėl kelių sprendimų: 1) 2022 m. sausio mėn. nuo 642 iki 730 Eur padidės minimalioji mėnesinė alga; 2) nuo 2022 m. didinamas darbo užmokestis valdžios sektoriaus darbuotojams (dėl pareiginės algos bazinio dydžio didinimo ir kitų sprendimų); d) socialinio draudimo sistemos pakeitimai. Nuo 2022 m. didinamos šalpos išmokos, išplečiamas vienišo asmenis išmokos mokėjimas ir kt.; e) neapmokestinamojo pajamų dydžio (NPD) didinimas. NPD didinamas iki 460 Eur ir keičiama formulės struktūra.		

5. Subjektų, turinčių įstatymų leidybos iniciatyvos teisę, pasiūlymai: negauta.

6. Komiteto sprendimas ir pasiūlymai:

6.1. Sprendimas: pritarti iniciatorių pateiktam Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2022 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektui Nr. XIVP-955 ir siūlyti pagrindiniam komitetui jį tobulinti, atsižvelgiant į Audito komiteto pateiktą siūlymą dėl įstatymo projekto 4 straipsnio tobulinimo, papildomai atkreipiant dėmesį į Valstybės kontrolės 2021 m. lapkričio 8 d. išvadoje Nr. BPE-7 „Dėl struktūrinio postūmio užduoties, nustatomos valstybės biudžeto

ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte, ir papildomų priemonių (pinigine išraiška) poreikio šiai užduočiai įvykdyti“ ir ataskaitoje „2022 metų valdžios sektoriaus biudžetų projektų vertinimas“, taip pat Lietuvos banko 2021 m. lapkričio 8 d. išvadoje Nr. S 2021/(22.7.E-3600)-12-5374 „Dėl Lietuvos Respublikos 2022 metų valdžios sektoriaus balanso rodiklio poveikio pasitikėjimui finansų sistemos stabilumu ir kainų stabilumui“ pateiktus pastebėjimus, ypač atsižvelgiant į nurodytus rizikos veiksnius dėl pensijų sistemos tvarumo, kad socialinio draudimo pensijų sistemą ateityje vis labiau veiks visuomenės senėjimo sukelti iššūkiai, o gyventojų pajamų mokesčio dalis, skirta pensijų bendrosios dalies finansavimui, nepadengia valstybės biudžeto asignavimų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, ir norint sparčiau didinti pensijas reikia ilgalaikių pajamų šaltinių.

6.2. Pasiūlymai:

Eil. Nr.	Pasiūlymo teikėjas, data	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys	Komiteto nuomonė	Argumentai, pagrindžiantys nuomonę
		str.	str. d.	p.			
1.	Audito komitetas, 2021-11-10	4			Argumentai: Įstatymo projekto 4 straipsniu yra tvirtinamas vidutinio šalies darbo užmokesčio, taikomo apdraustųjų asmenų <u>atitinkamiems metams</u> valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, dydis. Todėl 4 straipsnio tekste būtina nurodyti 2022 m. Pasiūlymas: Pakeisti įstatymo projekto 4 straipsnį ir jį išdėstyti taip: „4 straipsnis. Vidutinis šalies darbo užmokestis, taikomas apdraustųjų asmenų 2022 metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti“ Patvirtinti vidutinio šalies darbo užmokesčio, taikomo apdraustųjų asmenų 2021 2022 metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, dydį – 1 504,1 euro.“	Pritarti	

7. Balsavimo rezultatai: už – 6, prieš – 0, susilaikė – 0.

8. Komiteto paskirti pranešėjai: Rasa Budbergytė.

Komiteto pirmininkas

Zigmantas Balčytis

(Komiteto biuro vyriausioji specialistė Aurita Buragienė)